

Jäätmevaldkonna kavandatavad õigusmuudatused – jäätmereformist toidujäätmete vähendamise sihtarvudeni

Peep Siim

Kliimaministeeriumi ringmajanduse osakonna juhataja

07.11.2024

JÄÄTMEREFORM

Jäätmereform, eesmärk

- + Uus ressurss: Eesti majandusse lisandub üle 100 000 t/a (üle 10 veokikoorma igas päevas, sajad uued töökohad)
- + Vähem prügilaid: Lõpetame olmejäätmete ladestamise (hetkel 70 000+ t/a)
- + Vähem ebamugavaid konteinereid: kohtkogumine ja teatud jäätmeliigid kogutakse koos
- + Liigiti kogumine lihtne, info läbipaistev, andmepõhisus
- + Mõistlikud kulud: Jäätmeurve leibkonnale 3-5 eur/kuu, mittesortijale x3
- + Puhas loodus, asula, kodu

Materjaliringluse eesmärgist

- + Ringlussevõtt soodsam kui põletamine või ladestamine
- + Tekkekohalt kogumisel jäätmemaht ja kvaliteet paraneb
- + 14 mln EL struktuurivahenditest ringlussevõtutaristule
- + 10 mln pakendidisainile parema ringlussevõtu huvides
- + Biojätmete puhul ainult sertifitseeritud tootmine
- + Uus liigiti kogutud ressurss, 2030-ks lisandub üle:
  - + 60 000 tonni biojätmeid
  - + 40 000 tonni paberit ja kartongi
  - + 20 000 tonni plasti
  - + 10 000 tonni klaasi

EL vahendid kokku

35

miljonit omavalitsustele liigiti kogumise taristu arendamiseks.

14

miljonit käitlejatele ringlussevõtu tööstuse arendamiseks.

10

miljonit tootjatele pakendite ümberdisainimiseks.

8

miljonit tööstusele toodetes kasutatavate materjalide ohutuse tagamiseks.

4.5

miljonit ettevõtjatele uute ringsete ärimudelite arendamiseks.

35

miljonit ettevõtjatele ressursitõhususe parandamiseks.

Toome turule konkurents

- + **Madalad sisenemisbarjäärid.** Käitlus- ja veohangetel osalevad eraldi spetsialiseerunud ettevõtted
- + Suuremad veopiirkonnad lisavad mastaabiefekti
- + **KOV kontroll andmete üle** tagab õiglased hanked
- + **Selge turuinfo**, värsked andmed ja suuremad jäätmevood annavad uuteks investeringuteks kindlust
- + **EL toetusraha aitab turgu** mitmekesistada
- + **KOV koostööformaadid** soosivad valdkonna arengut

Jäätmereformi järgselt kohalik omavalitsus:

- + ...korraldab inimestele tervikteenuse (koos pakendijäätmete veoga)
- + ...loob ettevõtetele konkurentsitiheda turu (eraldi veo- ja käitlushanked)
- + ...lähtub ühtsetest sihtidest (liigiti kogumise sihtarv)
- + ...saab võimalused sihtide täitmiseks (jäätmehoolduse arenduskulu)
- + ...tegutseb koostöös ja efektiivselt (eelised koostöömudelitele)

Riigikontrolör Alar Karis (2016): „...Pigem peavad omavalitsused senisest enam vaeva nägema korraldatud jäätmeveo täies mahus tööle saamiseks, tagades muu hulgas, et jäätmevedaja paneks inimeste jaoks mugavasse kaugusesse välja vähemalt biojäätmete ja paberi-papi, ka pakendijäätmete konteinerid ning jäätmejaamad võtaksid sobilikel aegadel vastu kõiki majapidamises harvem tekkivad jäätmed...“

Jäätmereformiga täiendavalt:

- + ...viime käitluskulud ringlussevõtuga õiglasesse proportsiooni
- + ...digitaliseerime jäätmearuandluse ja viime reaalaega
- + ...toetame rahaliselt, koolitame, juhendame (kokku 111 mln eurot EL struktuurivahendeid, voorud avanevad aasta alguses)

<https://kliimaministerium.ee/elukeskkond-ringmajandus/jaatmed/jaatmereform>

Mis peamiselt muutub?

Kehtiv olukord	Muudatus	Selgitus
Tiheasustuses pakendijäätmete kogumine avaliku konteineripargiga, korraldab tootjavastutuse esindaja	Pakendijäätmete kogumine üldjuhul kodude juurest, hangib omavalitsus, hüvitab tootjavastutus v.a kuni 25 senti tühjenduskord	Rohkem pakendeid liigiti kogutud ja ringlusse, puhtam jäätmevoog, omavalitsus korraldab tõhusa veo
Pakendijäätmete tekkekohalt kogumine üle riigi lahendatud erinevalt	Tiheasustuse korterelamutele standard 4 konteinerit (segaolme-, segapakendi-, bio- ja paber-pappjätmed)	Arusaadav teenus inimesele ning ettevõttele, minimaalne hulk konteinereid arvestades sortimistehnoloogia võimalusi
Inimene tasub jäätmeveo ja käitluskulude eest jäätmevedajale, pakendile ja muudele jätmetele eraldi teenusepakkujad	Inimene tasub jäätmeurve eest kohalikule omavalitsusele. Arve võib esitada ka vedaja	Läbipaistev arveldamine, andmed nii põhi- kui lisateenuste eest liiguvad läbi KOVi.
Kohalik omavalitsus hangib veo- ja käitlusteenuse korraga (nn komplekshanked)	Eraldi hankelepingud jäätmeveole ja käitlusele	Tõhusam konkurents veo- ja käitlusturul, läbipaistvus, tulemus kvaliteet ja soodsam hind
Jäätmehoolduse arendamise kulud tasutakse omavalitsuse eelarvest. Kohalik omavalitsus ei tohi seda inimestelt koguda.	Jäätmehoolduse arendamise teatud kulud saab kanda jäätmeurvele, aga kuni veo- ja käitluskulu mahus	Vähem riske jäätmehoolduse finantseerimisel, soodustab KOV koordineerimise suutlikkust, et teenuste kvaliteet paraneks
Kohalikel omavalitsustel puudub mõõdik jäätmehoolduse ja käitluse kvaliteedile	Liigiti kogumise sihtarv 66%, mis tõuseb 1pp aastas. Kohustus biojätmed suunata sertifitseeritud käitlusse	Lisaks finantseerimisele tekib KOVle selge suunis, mis on seostatav ringlussevõtu sihtarvudega, samuti tagatakse kvaliteetne biojätmete käitlus
Ladestamise saastetasu püsinud 2015. a-st muutumatuna 30€/t, põletuse saastetasu puudub.	Uus ladestustasu 90€/t, põletustasu 60€/t olmejäätmetele ja 50€/t sortimisjäägile	Ringlussevõtu keskmine kulu madalamaks ladestamisest ja põletamisest (ühtlasi tagades alternatiivid läbi liigiti kogumise)
Jätmete aruandluses era- ja riigisektori infosüsteemid ei suhtle, otsuseid tehakse 2-3a vanuste andmete põhjal	Digitaalne reaajas andmevahetus jäätmearuandluses	Ajakohane ja läbipaistev info jäätmeahela kohta, väiksem halduskoormus, usaldus

TEISED JÄÄTMESEADUSE MUUDATUSED

Jäätmeseaduse muutmise seadus (430 SE)

- Esimene lugemine lõpetatud.
- Täpsustatakse, et toidujäätmete tekke vähendamisel tuleb eelistada, et toit jääks inimestele toiduks.
- KOVid saavad õiguse lubada tiheasustusega piirkondades inimestele harvemat segaolmejäätmete äravedu, kui biojäätmeid kogutakse eraldi konteineriga.
- Täiendatakse ja täpsustatakse laiendatud tootjavastutuse regulatsiooni.
  - Rehvide tootja, mootorsõiduki tootja, põllumajandusplasti tootja ja mootorsõiduki osa tootja terminite täpsustamine.
  - Probleemtoodete ja nendest toodetest eraldatud osade kokkuostule konkreetsemate nõuete seadmine.
  - Väärtegude aegumistähtaja pikendamine.
- Sätestatakse erand, mille kohaselt ei kohaldata kaevandamisjäätmete ladustamisel jäätmehooldlas jäätmete ladustamisele seatud ajalisi piiranguid.
- Luuakse volitusnorm jäätmetest proovivõtu korra kehtestamiseks.

Jäätmeseaduse, liikluseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus (461 SE)

- Esimene lugemine lõpetatud.
- Peamine eesmärk on vähendada kadunud sõidukite hulka ja suunata kõik kasutuselt kõrvaldatud sõidukid nõuetekohasesse lammutusse.
- Jäätmeseaduses täpsustatakse romusõiduki üleandmise, kogumise, vastuvõtmise ja sellest tekkinud kulude katmise nõudeid.

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

- Eelnõu on ettevalmistamisel.
- KOV-i korraldatud jäätmeveoks konkreetses jäätmeveopiirkonnas registreeringu nõudest loobumine. Lisaks ei kanta edaspidi üldisele jäätmeveo registreeringule veetavaid jäätmekoguseid.
- Luuakse JUR isikutele võimalus kuni üks tonn oma tegevuses tekkivaid biojätmeid ise ringlusse võtta ilma jäätmekäitleja registreeringuta ja jäätmeloata.
- Täpsustatakse, millistel tingimustel võib jäätmevaldaja saada KOV-ilt vabastuse biojätmete konteineriga kogumisest ja lubatakse kohtkompostimist.
- Täpsustatakse eri asutuste järelevalve menetluspädevusi.

Määruse "Põllumajandusplastist tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad" muutmine

- Määrusesse võõriste osakaalu lisamine, mille juures peab tootja PM jäätmed tasuta vastu võtma.
- Täpsustamine, mitme aasta jäätmeid tootja vastu peab võtma.
- Sihtarvude muutmine.
- Nõuded jäätmete hoiustamise tingimustele?
- Arutelud huvigruppidega alates veebruar/märts 2025.
- Määruse jõustumine hiljemalt detsember 2025.

JÄÄTMETE RAAMDIREKTIIVI LÄBIRÄÄKIMISED

Jäätmete raamdirektiivi muutmine

- Euroopa Komisjoni ettepanek direktiivi muutmiseks 5. juulil 2023.
- EL Nõukogu ühine lähenemisviis 17. juunil 2024.
- Läbirääkimised Euroopa Parlamendiga alates oktoober 2024.
- Eesmärk vähendada tekstiili- ja toidujäätmete teket.
- Kõigis EL liikmesriikides tekstiilitoodetele laiendatud tootjavastutuse kehtestamine.
- Toidujäätmete tekke vähendamise sihtarvud.

Toidujäätmete tekke vähendamise sihtarvud

KOMISJONI ETTEPANEK JA NÕUKOGU MANDAAT:

- 31. detsembriks 2030 vähendada toidujäätmete teket:
  - Toidu töötlemisel ja tootmises 10% võrreldes aastaga 2020;
  - Kaubanduses, toitlustuses ja kodumajapidamistes 30% elaniku kohta võrreldes aastaga 2020.

EUROOPA PARLAMENDI MANDAAT:

- 31. detsembriks 2030 vähendada toidujäätmete teket:
  - Toidu töötlemisel ja tootmises vähemalt 20% võrreldes 2020-2022 keskmisega;
  - Kaubanduses, toitlustuses ja kodumajapidamistes vähemalt 40% elaniku kohta võrreldes 2020-2022 keskmisega.

Täiendavad kohustused

- Sätestatakse meetmed, mida LRid peavad võtma selleks, et vähendada toidujäätmete teket. Näiteks:
  - Sekkumised käitumise muutmiseks ja teadlikkuse kampaaniad;
  - Annetamise edendamine;
  - Koolituste ja oskuste edendamise toetamine, eelkõige VKE-des.
- Esmatootmise kohta peab KOM tegema uuringud ning, kui see on asjakohane, esitama ettepaneku esmatootmise sihtarvudeks.

Aitäh!